

חביתה של אביונים

[בחמש מערכות]

תרגום לישראלית: צ'יבי
על פי "חביתה של גבירים" מאת שלום עליכם

האגדה שאתם עומדים להיחשף אליה, (לא) התרחשה בפרברי העיר בת ים אך, למרבה הפלא, היא ממשיכה להתרחש, בנוסחים דומים, במקומות שונים בעולם בנסיבות מגוונות ומשונות, בשפות ובתלבושות שונות. ומי יודע? אולי גם אתם לקחתם חלק במצבים דומים...

הדמויות הראשיות באגדה הן שני צעירים שלא השכילו לממש את יכולותיהם במערכת האילוצים אשר נכפתה עליהם:

הצעירה נקראת **תקווה** ושם הצעיר: **פרקטי**.

האגדה נפרשת על פני חמש מערכות, כמניין השלבים במחזור החיים הקלסי של פרויקט:

התלהבות;

התפכחות;

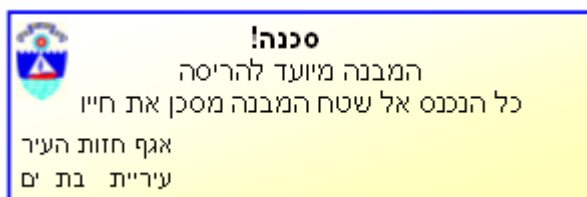
התאוששות;

חיפוש האשמים;

חלוקת הפרסים (לא להשלים).

מערכה א': התלהבות

בניגוד להרגלה, חזרה **תקווה** נסערת ונפעמת לצריף הרעוע ששימש אותה ואת לבן זוגה כבית במהלך השבועות האחרונים. השלט שתלה מר גולדרט, מפקח הבנייה מטעם עיריית בת ים, העלה חיוך סרקסטי על פניה חרושות הקמטים וצרובות השמש. על השלט נכתב באותיות מחוספסות:

מגופה ומבגדיה נדף ריח חמצמץ של זיעה. בסערה פתחה את הדלת החורקת, כמעט נתקלת בן זוגה **פרקטי** שישב על כסא הקש, משרטט, בכובד ראש, מעגלים במדור דרושים של מעריב. הוא קפץ בבעתה, מפיל אגב כך את הכסא.

"מה קרה?" נזעק.

"שום דבר... שום דבר" מלמלה תקווה ומיהרה למטבח.

"ברוך השם" פלט פרקטי מבין שפתיו, הרים את הכסא ובחן בקפידה את יציבות רגל הכסא שתיקן בבקר. "ברוך הוא וברוך שמו" המשיך למלמל ומיהר להשלים: "אמן... אמן".

בעדינות, ייצב את ישיבתו על הכסא ופרש את העיתון על ברכיו.

תקווה הפגינה פעילות כאחוזת תזזית, פותחת וטורקת שוב ושוב את דלתות ארונות המטבח כאילו חיפשה דבר מה שאבד.

"איך עבר עליך היום?" התעניין מבלי להסיט את עיניו מהודעות הדרושים המסקרנות.

"מדהים" השיבה תקווה והמשיכה לנוע בחוסר שקט בין הכיור הסדוק לכיריים השחורים שמצא פרקטי במזבלה שליד השוק הקטן, לפני שבוע בדיוק.

"מממ... מה... מה מדהים?" שאל פרקטי ושמת את העיתון מידי. "מאיפה את חוזרת?" המשיך להקשות וצלע לכוון המטבח.

"אהה..." השיבה והניפה את ידה בתנועת ביטול. "אהה... זה... זה לא חשוב..." המשיכה וכבשה לפתע את פניה בכפות ידה. כתפיה רעדו.

פרקטי מיהר לעברה, וחיבק את גופה הצנום. "תקווליה שלי, מתוקה שלי, מה קרה?"

"תעזוב... שום דבר... חס לי" הוסיפה, והתרחקה ממנו.

"אני לא עוזב אותך" גמגם פרקטי וליטף ברוך את שיער ראשה המוקשה. "מה קרה לך היום? ספרי... בבקשה..."

תקווה נשענה על הקיר בגבה והרימה את סנטרה כלפיו. זוג עיניים גדולות, בצבע תכלת עמוק, המשורגות בנימי דם צפופים ניבט לעברו בכלימה. עיניו התרככו והוא שלח אצבע מעוטרת בשריטות שחורות המעידות על עיסוקו, לעבר פניה ומחה בעדינות דמעה שציירה שביל פתלתל על לחייה.

"אני רוצה..." מלמלה בעוד הדמעות חונקות את גרונה.

"כל מה שתציי" לחש פרקטי ברוך. "רק תגידי..."

היא משכה בכתפיה ושתקה.

"זה בגלל שאת חושבת שאני לא מסוגל לתת לך?" הקשה ומיקד את מבטו בעיניה הדומעות.

"זה לא זה..." מלמלה ופיה התקמר כמו עמדה לפרוץ בבכי.

"נו, טוב..." התרחק ממנה פרקטי והרים מעט את קולו. "אם את לא רוצה להגיד, אז לא צריך... מה לעשות? תשאירי את זה בבטן... הרי זה מה שאת אוהבת..."

"הייתי היום בבית מלון" קטעה תקווה את דבריו במבוכה והסיטה את מבטה לעבר התקרה, מקום בו התנחל עכביש שחור שטווה לו רשת ללכוד בה את ארוחותיו.

"מה עשית בבית מלון?" נרעש פרקטי וזקף את קומתו. באחת התקמרו גבות עיניו בזעף. "מה עשית שם?" הרעים קולו.

"שלחו אותי לעזור לשף... כך קוראים לטבח הראשי שם."

"אהה..." התרכך קולו. "אז זה בסדר... כמה קיבלת?"

"מה?" נרתעה לאחור. "כמה מה?"

"כמה קיבלת?" חזר על שאלתו. "כמה כסף קיבלת?"

"אהה..." נאנחה. "בשבוע הבא אקבל. אבל... אבל היה שם משהו אחר שרציתי לספר לך..."

פרקטי פסע באיטיות לאחור מבלי להעתיק את מבטו מעיניה כאילו חשש מדבר מה איום העומד להיחשף. דבר מה שיפגע ברקמת היחסים העדינה שהוא טורח כל כך לפתח.

"אהה..." פלטה הנחה מתמשכת וחיוך סתום החל להתפשט על פניה.

פרקטי חש בהצטברות אדרנלין בדמו. קצב פעימות ליבו הואץ והוא שתק.

"הכנו חביתה" צחקקה.

"מי זה אנחנו" חשב פרקטי אך לא שאל. "היא כבר תגיד..." הרהר.

"והריחות... פשוט הוציאו אותי מדעתי..."

הוא המשיך לשתוק והעתיק את מבטו לעבר מדור הדרושים בעיתון.

"זה היה משהו... שלא מהעולם הזה..." היא פרשה את ידיה לצדדים והחלה לפסוע באיטיות לעבר החדר היחיד... "נו, תשאל מה היה שם! חביתה... ולא סתם חביתה... חביתה של עשירים... ובחביתה היו פטריות... ישר מהחממה... ובצל... לא כזה שאנחנו אוספים מהשוק לפני כניסת השבת... בצל-בצל... סגול כזה" מלמלה ועיניה בורקות.

פרקטי עקב אחריה בעניין.

"ושום..." המשיכה, "וגמבה אדומה עם עוד כמה סוגים של ירקות שלא ראיתי מעולם... אפילו לשמן היה ריח מיוחד... כזה שיש רק בבתי מלון... והביצים? מעולם לא ראיתי כאלה ביצים גדולות. בחיי... מסכנות התרנגולות" חייכה. "ובכל ביצה היו שני חלמונים!!!"

"יופי..." חייך פרקטי. "והטעם... איך היה הטעם?"

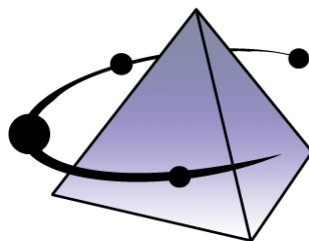
"לא נשאר לטעום" אמרה ביבושת וזרקה מבט מאוכזב לעברו. "מה שנשאר על המחבת היה קר וקשה... אבל הריח... מא מא מיה... איזה ריח... למות".

"או קיי" סיכם פרקטי. "אני חוזר לעיתון. אולי אמצא איזו משרה טובה... ואז אוכל להזמין לך חביתה כזו... כמו של עשירים".

"אני באמת רוצה חביתה כזו!" הרימה תקווה את קולה. "אני רצינית!!! ולא כמו של עשירים... אני רוצה אומלט של עשירים..."

פרקטי הביט בה במבוכה ופלט בהיסוס: "מה?"

"אומלט... אומלט... זו חביתה, טפשוך... ככה הם, העשירים, קוראים לחביתה".

מערכה ב': התפכחות

"אני רוצה לאכול... פעם אחת בחיי... אומלט של עשירים!" חזרה ואמרה.

"אבל... אבל..." גיחך פרקטי. "מה לעשות? אנחנו לא עשירים... זרקו אותנו לרחוב כי אנחנו לא מספיק עשירים... כי לא היה לנו כסף לשכר דירה... אנחנו אוספים בָּרָכָה של ירקות מערמות הזבל בשוק, לא בגלל שאנחנו רוצים לעשות את זה... כי פשוט אין לנו כסף..."

"אבא שלי לימד אותי שאין דבר העומד בפני הרצון" קטעה את דבריו כמעט בצווחה, "ולכן הורי קראו לי **תקווה**. ואני רוצה... אני באמת רוצה... מאוד **מאוד**... לטעום פעם אחת בחיי... אומלט... אני רוצה להרגיש את הטעם של ביצה... כזו שהעשירים שם במלון התענגו על טעמה. גם לי מגיע" הכריזה.

"וההורים שלי..." נאנח פרקטי והסיט את מבטו מעיניה. "הם קראו לי **פרקטי**... כדי שהשם שלי יזכיר לי כל יום... כל שעה... שהרגליים שלי צריכות לעמוד על הקרקע... ולמה? אל תעני לי... אני אגיד לך... כדי שלא אקפוץ מעל הפופיק. כדי שלא יהיו לי עיניים גדולות..." הרים את קולו בהתרגשות. "כדי להכיר ולכבד את גבולות היכולת שלי..."

"אפשר להשיג דברים גדולים... **וערבים לחך**" הטעימה ורקעה ברגלה, "אבל אפשר להשיג אותם רק אם מסתכלים רחוק... כשמסתכלים למטה רואים את הטינופת... למטה נמצאים הדברים הקטנים... הדברים שאחרים משליכים... אבל רחוק... **שם** נמצאים החלומות".

"אם כן, אמרת את הכל" נאנח. "זה בדיוק ההבדל בינינו. תקווה מנסה להשיג חלומות... הזיות... ופרקטי מחפש דברים שאפשר להשיג... לא תאוריות... את בכלל יודעת כמה עולה כל דבר בחביתה הזו של העשירים?"

תקווה שילבה את ידיה, ישרה את גבה, הישירה את מבטה לעברו ופלטה בקול בעל גוון תכליתי: "נקח משכנתא..."

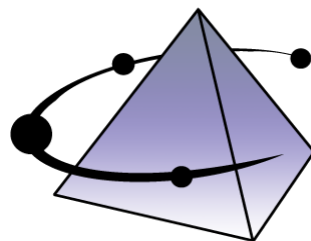
"משכנתא?? מה זה משכנתא?"

"הלוואה" הסבירה. "הלוואה מהבנק..."

"ואיזה בנק יסכים לתת לך הלוואה?" הקשה. "צריך לפחות... לפחות משכורת קבועה... צריך רכוש... כדי למשכן אותו..."

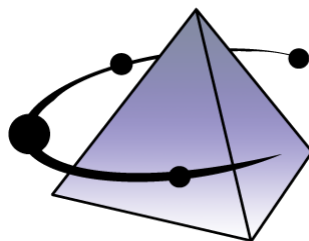
"אתה הפרקטי מבינינו" נאנחה. "אז אולי תציע אתה איזו הצעה פרקטית?"

"את צודקת" מלמל. "ובדיוק בגלל זה אני חוזר לחפש משהו טוב במדור הדרושים".

מערכה ג': התאוששות

"השקט בַּחַיְבָה הזו... בלילות... זה הדבר הכי טוב שיש" הרהרה וניסתה להירדם.
 "שלא תחשבי שלא חשבתי עלייך היום, מתוקה שלי" לחש פרקטי, בעודו מגרד את צלקות האקזמה השוכנות
 דרך קבע בין אצבעות רגליו.
 היא עיקמה בספקנות את פיה ולא הגיבה. כבר שבוע שאינה ישנה כהלכה בגלל הצרצר שמסתתר אי שם מתחת
 לכיור ופוצח ברנה בדיוק כשהיא מתחילה להרדם. "איזו באסה..." כעסה, "ופרקטי אפילו לא מסוגל לתפוס
 את החצוף הזה ולמרוח אותו על הרצפה. אז הוא טוען שהוא חשב עלי? ברררר".
 "את רוצה להכין חביתה של עשירים?" לחש, כאילו קרא את מחשבותיה.
 באחת פקחה את עיניה מבלי להזיז את גופה. ריח של אומלט הציף, לפתע, את חלל החדר.
 "חשבתי על פתרון. אולי הוא לא בדיוק מתאים למה שאת התכוונת... אבל..." אמר בקול רך וליטף בחיבה את
 כתפה החשופה.
 תקווה הזדקפה ושלחה מבטים חשדניים לעברו. "אומלט... עכשיו? באמצע הלילה?"
 "אז תקשיבי" אמר והתיישב על המזרן. "לא אכלנו את הביצה בשבוע שעבר. בדקתי את זה. והביצה... זאת
 אומרת... היא דווקא בסדר גמור... היא יכולה בקלות להתחפש לאומלט..."
 "כן..." מלמלה כאילו לעצמה והבליעה חיוך מתקתק.
 "אז במקום להיכנס לחובות ולקחת משכנתא... אני מביח להביא לך את כל מה שתרצי כדי להכין חביתה כמו
 במלון. אבל... כדי שזה יהיה הכי קרוב לצפיות שלך, תכיני רשימת חומרים".
 "בכיף" אמרה ועטפה את כפות ידיו בידיה. "איזה ריח מגעיל", הרהרה כשקירבה את כפות ידיו לשפתיה, כדי
 לנשק, אך לא אמרה דבר. "גם אני לא מי יודע מה..." חשבה, השתרעה על הגב, הניחה את ראשה על ידיה
 השלובות וחייכה לעצמה. ריחות המטבח הציפו את דמיונה. נחירות פרקטי שהתערבבו עם זימרת הצרצר כבר
 לא הפריעו לשלוות נפשה.

"הנה הרשימה" אמרה בחיוך מתוק, מיד כשנכנסה. "לקחתי את הרשימה מהשף. הוא לא בדיוק שיתף פעולה
 כי הרי זה הסוד המקצועי שלו... אבל בסופו של דבר הוא הסכים".
 פרקטי חייך ונטל את הפתק המקומט מידה הרועדת מהתרגשות. בזהירות הניח את פיסת הנייר על ברכו
 ושפשף בעדינות. "זה כדי ליישר את הקמטים" הסביר.
 "רק אל תמחק את הכתוב" התריעה תקווה. "אין לי עוד פתק..."
 "תפסיקי להיות לחוצה" גיחך והציף ברישומים. בתנועה זריזה קרע את הנייר לשניים.
 "מה אתה עושה?" זעקה ועטה עליו כדי לחטוף ממנו את המרשם.

בקלילות חמק מידיה המושטות בעודו צוחק בקול גדול. "מה את מפחדת? בסך הכל חילקתי את הפתק לשני חלקים. רשימת החומרים תשאר אצלי ואופן ההכנה ישאר בידיך... מה הסיפור שלך?".

"אני רוצה את שני החלקים" דרשה בהטעמה.

"אז תני, לפחות, להעתיק את הרשימה" ויתר.

"אני אקריא לך" הציעה.

"או קיי" הסכים והחליק את פיסת העיתון. "רשימת חומרים" כתב ביד רועדת והמתין.

"תרשום" דרשה. "אומלט ליחיד".

את הרשימה שהכין ערך, אירגן, וקישט – ממש כמו לקראת אירוע חשוב במיוחד :

אומלט מיוחד - לתקווה האחת והיחידה שלי

- שלוש ביצי משק טריות - מספר 1 ;
- שלוש פטריות יער טריות ;
- 3 כפות גבינה קשה מגוררת גס ; (גבינת קשקבל או גאודה אבל יכול להיות גם פרמזן או מוצרלה) ;
- 20 גרם חמאה ;
- כפית גדושה של מלח שום ;
- שתי שיני שום טריות (לא קפואות) ;
- בצל סגול בינוני ;
- כף אחת של עירית קצוצה ;
- כף שטוחה של קמח טופח.

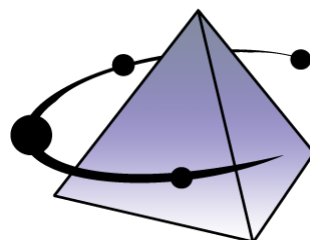
כשנכנסה, אחזה בה ההתרגשות. הוא דאג לטטא את החדר. בקפדנות סידר את המצעים על המזרן והעמיד שולחן במרכז החדר. שולחן אמיתי, יציב... ועליו הניח מפה מפלסטיק בצבע סגול בהיר, הצבע האהוב עליה. וזר פרחים סגולים שקטף בדרך... האווירה הייתה מחשמלת. והיא התרגשה! הדמעות כמעט חנקו את גרונה. היא הביטה בעיניים נוצצות על השולחן, בעיניו הבורקות והצוחקות בקערות שהיו סדורות וממתינות לשרת אותה. והייתה גם צידנית. וכל החומרים המתינו בתוכה.

"אני מתה עליך" אמרה ונתלתה על צווארו.

"מעניין" הרהר פרקטי בסיפוק. "החלטנו להריץ פרויקט... ואנחנו עושים את זה... ובגדול!!!".

"ועכשיו לעבודה" האיץ בה.

"או קיי" הסכימה. "נתחיל ברשימה"

מערכה ד': חיפוש האשמים

חיוכו לא סר מפניו כאשר פתח את מכסה הצידנית.

"שלוש ביצים" ביקשה.

"או קיי, תקווה" ביקש לומר וקולו רעד. "לפני שנתחיל, אני רוצה להגיד... זאת אומרת... התייעצתי עם... כאילו... עם כל מיני... והם אמרו שזה לא כל כך בריא לאכול הרבה ביצים. וחוף מזה הן קצת יקרות, ביצי המשק האלה... אז השגתי ביצה... של תרנגולת..."

"טרייה?" הקשתה תקווה.

"היא בסדר... בסדר גמור" הסביר. ביצה מספר 3 מלפני שבוע היא עדיין בסדר.

"הייתה בקירור?" שאלה.

"מי יודע" השיב בכניעה.

"ביצת משק?" המשיכה להקשות. "כי אתה אולי לא יודע, אבל ההבדל בטעם הוא... זאת אומרת, יכול להיות הבדל... די משמעותי... בטעם, כאילו..." חייכה ושלחה לעברו מבט מלוכסן.

הוא משך בכתפיו ומלמל לעצמו: "זה מה יש... אפשר לשבור את הקליפה?"

"אל תוך הכוס" ביקשה וקירבה אליו כוס זכוכית.

בעדינות הקיש על שפת הכוס ביד אחת ובתנועה מעגלית שפך את הביצה אל תוך הכוס.

"כל הכבוד" החמיאה. "אבל... אבל נשארה קליפה קטנה בפנים... ומה זה? יש שם כתם דם? והכתם האפור הזה... מה זה?" שאלה.

"לא יראו את זה" הגיב במבוכה, הכניס את אצבעו הגסה אל הכוס, חיטט מעט בחלמון הביצה ושלף את רסיסי הקליפה. את כתם הדם התקשה ללכוד.

"אני תמיד אוכל ביצים כאלה" הסביר וניגב את אצבעו במכנסיו.

היא הנהנה בראשה ושאלה: "מה עם הפטריות? הבאת שלוש פטריות יער טריות?"

"תשמעי, תקווה" אמר וקולו הצטרד. "הצלחתי להשיג במאמצים רבים, כמה פטריות... מצויינות! רוצה לשמוע איך השגתי אותן?"

"לא כל כך" מיהרה להתחמק. "אפשר לקבל אותן?"

"ודאי ודאי" השיב בחיוך מתחסד ודילג בקלילות לעבר הצידנית, שלח את ידו והעלה מקרקעיתה באגרופו הקמוץ, ארבע פטריות מעוכות בעלות גוון אפור. היא תפסה במרפקו שנייה אחת לפני שהשליך את העיסה שבידו אל הכוס. "לאאאא!!!" שאגה. הוא קפא במקומו והביט בה בתדהמה. בזהירות קרבה את אגרופו הקמוץ לנחיריה ועיוותה את פניה בסלידה. "מגעיל... זה רקוב... זרוק את זה ושטוף את הידיים" אמרה בתחושת תיעוב.

"רק רגע" ניסה שוב, ושלף פטרייה נוספת, שנראתה טרייה יותר. "ומה עם זו... הרי חייבים לפחות פטרייה אחת..."

"שטפת ידיים? יא..."

"בסדר... בסדר..." העמיד פני נעלב ופסע לעבר כיור המטבח.

"גבינה" הושיטה את ידה לעברו, חסרת סבלנות.

פרקטי גחן לעבר הצידינית, חיטט בין הדברים שנערמו בתחתיתה והעלה קוביית גבינה צהובה עטופה בנייר פרגמנט משומן. "יש!" הודיע בשמחה.

"איזו גבינה זו?" תבעה לדעת.

"גבינה קשה... הבאתי אפילו פומפיה לצורך העניין" אמר בגאווה.

"אתה רואה את הפסים הלבנים האלה?" שאלה, ולא המתינה לתשובה. "הגבינה הזו קצת ישנה, אתה מבין? היא הייתה יותר מידי זמן בחוץ, בחום, אבל אני מניחה שאפשר יהיה להסתדר עם זה..." צחקקה וליטפה את גב ידו. "קלף את החלקים הלבנים מהגבינה" הורתה.

"אבל לא ישאר שום דבר" רטן.

"ישאר... ישאר..." הרגיעה. "פחות חשובה הכמות, העיקר האיכות" הסבירה והחזירה את מבטה אל הרשימה. היא חנקה אנחה שעמדה לפרוץ מגרונה והוסיפה: "אני רוצה לראות באמת... מה יש לנו כאן". פרסה את פיסת הנייר על השולחן והחלה לשרבט:

אומלט מיוחד - לתקווה האחת והיחידה

שלוש ביצי משק טריות מספר 1 ;

ביצה מספר 3 מהשבוע שעבר ;

שלוש פטריות יער טריות ;

3 כפות גבינה קשה מגוררת גם (גבינת קשקבל או גאודה

אבל יכול להיות גם פרמזן או מוצרלה) ;

כף גבינה צהובה, גלבוע ;

20 גרם חמאה ;

שתי כפות שמן חמניות ;

כפית גדושה של מלח שום

כפית מלח ים ;

שתי שיני שום טריות (לא קפואות) ;

שן שום מסכנה אחת ;

בצל סגול בינוני

ראש בצל יבש ;

כף אחת של עירית קצוצה

3 עלים קמלים של בצל ירוק. לרכך במים לפני השימוש ;

כף שטוחה של קמח טופח

כף שטוחה של קמח.

"זה מה שנתר מרשימת החומרים" מלמלה והצביעה על הנייר המקומט שסירב להתגחף.

מערכה ה': חלוקת פרסים לאלה שלא השתתפו

מה ניתן ללמוד מהסיפור הקצר, פרי-עטו של שלום עליכם – סופר שחי בתקופה אחרת וכתב בלשון משונה (יידיש). כפי הנראה, ההתנהגות האנושית נותרה, ללא שינוי ניכר. חביתה של עשירים מבטאת דילמה בבחירה שבין הטוב לטוב יותר, בין התאוריה לפרקטיקה, בין רצון ליכולת.

תם ולא נשלם...

אנא, העשירו אותנו במחשבותיכם.

האם הייתם בוחרים בסוף פיקנטי אחר?

האם הייתם משנים את העלילה?

האם אתם מוכנים לחלוק עימנו תוכנות שרכשתם מהסיפור?

כיצד, להערכתכם, צריך להתמודד עם דילמה כל שהיא בסביבה בלתי מושלמת בעידן של שטחיות?

נשמח מאוד אם תשתפו אותנו בדוגמאות מהחיים...